

Opera på Grænsen

GRÆNSEMAGEREN

H.P.HANSSEN - MIDT I STRØMMEN – MOD STRØMMEN...

21. og 22. september 2022
Koncertsalen Alsion, Sønderborg

VELKOMMEN TIL EN HELT NY OPERA

Foreningen Opera på Grænsen er placeret midt i det dansk-tyske grænseland, og vores formål er at udbrede kendskab til opera, der gerne knytter sig til personer og vigtige begivenheder fra området. I 2017 fik bestyrelsen således en ide om at producere en helt ny opera i anledning af 100-året for Genforeningen i 2020. Det var oplagt at fortælle en musikalsk-dramatisk historie om H.P. Hanssen, der om nogen lod demokratiet spille i sagen om Sønderjylland. H.P. Hanssen tog affære - men ikke munden for fuld - og efterlod grænseregionen som noget helt særligt. Nu var det ikke tilstrækkeligt at have en god ide, så derfor fulgte et forløb med ideudvikling og et arbejde med at få sammensat et professionelt hold og søge midler til projektet. Meget hurtigt fra Sønderjyllands Symfoniorkester, med musikchef Nikolaj Andersen i spidsen, var man med på ideen, hvorefter vi drøftede, hvem vi kunne engagere som komponist. Valget faldt på Bo Gunge, som Sønderjyllands Symfoniorkester tidligere havde haft gode samarbejdsrelationer til. Som sagt så gjort: Vi kontaktede Bo Gunge. Han blev straks optaget af ideen og påtog sig både opgaven som komponist og librettist. Inden længe havde han udarbejdet en synopsis, der lagde op til en opera i fuld skala med arbejdstitlen "Grænsen", der senere blev ændret til "Grænsemageren".

I 2019 havde vi opnået så gode økonomiske tilsagn, at projektet kunne gennemføres, og operaen kom til at indgå som en af de store events i fejringen af Genforeningen med planlagte opførelser i Sønderborg, Tønder, Flensborg og Haderslev. Der blev engageret

nøglepersoner for det videre arbejde, bl.a. pianisten Erik Kaltoft som kunstnerisk leder, og de 9 solistroller i operaen blev besat ud fra det færdige oplæg, som Bo Gunge i mellemtiden havde skrevet.

I foråret 2020 satte coronapandemien en effektiv stopper for de planlagte opførelser af *Grænsemageren*. Vi måtte som så mange andre aflyse og finde et nyt passende tidspunkt. Det viste sig ikke muligt før september 2022, da det skulle passe med symfoniorkestrets planer. Denne nye tidsplan rummede alene mulighed for to opførelser i Koncertsalen Alsion i Sønderborg.

Som en mellemlanding blev vi enige med Genforeningssekretariatet om at opføre en komprimeret udgave af operaen på Folkehjem i Aabenraa med udvalgte scener på 1 times varighed. Dermed blev vi en integreret del af de udskudte genforeningsfejringer, som fandt sted i 2021. Titlen blev "Grænser for venskab". Her var musikledsagelsen 3 musikere (Erik Kaltoft på flygel, Signe Madsen på violin og Henrik Brendstrup på cello) og et kor under ledelse af Stig Möglich Rasmussen. Mathias Hammer sørgede for, som fortæller, at binde dramaet sammen.

Men nu er vi endelig nået til den store finale. Det tog 56 år at genforene Sønderjylland med Danmark. Vi glæder os nu - efter 5 års arbejde - til at få udrullet *Grænsemageren* i sin helhed. Et stort velkommen til jer alle til premiere på *Grænsemageren*!

Anders Molt Ipsen,
Formand for Opera på Grænsen

GRÆNSEMAGEREN

Uropførelse 21. september 2022 i Koncertsalen Alsion, Sønderborg

Musik og tekst: Bo Gunge

Sønderjylland Symfoniorkester

Dirigent: Henrik Vagn Christensen

Kunstnerisk leder: Erik Kaltoft

Instruktør: Jens Krogsgaard

Scenograf og lysdesigner: Jens Klastrup

Solistroller:

Hans Peter Hanssen (H.P.)

*Indehaver af avisen "Hejmdal",
rigsdagsmand, 56 år.*

Morten Frank Larsen, baryton

Helene Lucie Hanssen

*Hejmdals fungerende redaktør, husmor, 58 år.
Signe Asmussen, sopran*

Astrid Hanssen

*Datter af Helene og H.P. Hanssen,
bankelev, sekretær-journalist, 24 år.
Berit Barfred-Christensen, sopran*

Hans Diderik Kloppenborg Skrumsager

*Gårdejer, landdagsmand, 50 år.
William Jønch Pedersen, baryton*

Peter Grau

*Gårdejer, fremtrædende nordslesvigsk politiker, 52 år.
Christian Damsgaard, tenor*

Ingeborg Refslund Thomsen

*Datter af Helene og H.P., mor til to, 27 år.
Iben Silberg, sopran*

Helge Eich

*Astrids kæreste, indkaldt som grænsevagt,
tømmerlærning, 22 år.
Anders Kampmann, tenor*

Rosa Luxemborg

*Polsk-tysk politiker, tysk "fri" socialdemokrat, aktiv
under afslutningen af 1. verdenskrig, 47 år.
Frederikke Kampmann, sopran*

Hugo Haase

*Tysk politiker, tidl. socialdemokrat,
stifter af nyt venstrefløjsparti, 55 år.
Jens Bruno Hansen, bas*

Philip Scheidemann

*Tysk soc. dem. politiker, 53 år
Mogens Gert Hansen, tenor*

Grænselandskoret

Korleder Stig Möglich Rasmussen.
Stig varetager tillige en solistrolle som **Grev
Schack** i tredje akt.

Pia Wippich-Schulz - Stella Andresen

Annette Lorenzen - Susanne Holst

Stine Möglich Mathiasen - Heidi Gjelstrup Klinge

Helle Buhl - Lil Berggreen

Anita Möglich Rasmussen - Peter Brun

Dan Møller - Ole Volder Nielsky

Martin Kaiser - Henrik Lykke

Jørgen Johannes Thomsen

**Matroser, arbejdere, soldater, rigsdagsmænd,
borgere m.v.**

Sammensat af Grænselandskoret og en række
aktører, der ikke er med i koret.

Øvrige aktører på scenen

Ole og Ruth Gaul Nilum, Jørn og Gitte

Asmussen, Else Plauborg, Ellen Kristensen,

Ursula og Mingus Möglich Mathiasen.

I ORKESTERGRAVEN

1. violin

Rumen Lukanov
Alexandru Radu
Birgit Bauer
Andrius Gudaitis
Maria Mose Christensen
Liudmila Lysenko
Lars Rimer
Karsten Dalsgaard Madsen
Brian Quist Jørgensen
Peter Fievé

2. violin

Mihaela Oprea
Samuel Moosmann
Jette Skovbakke Steensen
Jacob Elmedal Johansen
Niels Chr. Lund Mathiesen
Ieva-Marija Mallek
Lada Fedorova

Bratsch

Anne Augustinsson
Anthony van Buren
Ilka Kirbschus-Lohse
Katrín Rimer
Lily Rogers
Laila Knudsen

Cello

Anna Kristina Hindø
Nikolai Skliarevski
Martin Pratissoli
Henrik Steensgaard
Sébastien Breguet

Kontrabas

Kristjan Orri Sigurleifsson
Harish Kumar
Per Knudsen
Peder Linneberg

Fløjte

Bettina Zielke
Jorunn Solløs

Obo

Simona Sindrestean
Tove Steensgaard

Klarinet

Nicolai Eghorst
Susanne Cornelius Hansen

Fagot

Catarina Zeh
Sofia Obando

Horn

Nicolai Apostol
Lars Kristiansen
Jeppe Solløs Rasmussen
Martin Gottschalck

Trompet

Simon Blatter
Per Nielsen
Michael Möglich Mathiasen

Basun

Philip Brown
Ole Vette Johansen
Samuel Taber

Tuba

Pernilla Brown

Pauker

Malte Vendelby

Slagtøj

Henrik Termansen

Harpe

Joost Schelling

IDE OG RAMMER

Bo Gunge beskriver i juni 2022 baggrunden for sin opera således:

Folkeafstemninger om nationale tilhørsforhold er i 2022 blevet mærkværdigt aktuelle. I 2014 afholdtes der en afstemning på Krim-halvøen, og i skrivende stund forlyder det, at vi kan vente os folkeafstemninger i en nordlig del af Georgien og måske også i Kherson i Ukraine.

Afstemningerne om den dansk-tyske grænsedragning i 1920 havde dog et helt andet forløb, og helt andre forudsætninger for faktisk at afspejle de stemmendes oprigtige sindelag. Tyskland var blevet slået i en stor krig, og de myndigheder, der skulle håndhæve lov og orden var erstattet af franske og engelske tropper, som efter at afstemningsresultaterne var på plads, skulle trækkes ud igen. Risikoen for repressalier var dermed minimeret, og chancen for en uvildig tilkendegivelse til stede.

Grænsemageren, Hans Peter Hanssen, var i politisk forstand moderne. Han havde ikke nedsat kommissioner og advokatundersøgelser, men han havde vandret i grænseområdet, og kendte til de modstridende fakta, man fandt der: Danskatalende kunne sagtens føle sig tyske og omvendt. Hans retorisk velformede taler var underbygget med empiri, samtidig med, at han også brugte løs af patosfyldte ord. Særligt det forhold, at dansksindede unge mænd, heriblandt både én af hans egne og én af vennen Hans Diderik Kloppenborg-Skrumsagers sønner, havde været tvunget til at deltage i krigen på tysk side, brugte H.P. til at skabe følelsesfuldhed om sine ord. Dette var imidlertid samtidig jo et faktum.

Men grundlæggende stammede hans

kampkraft fra en noget mere radikal følelsesfuld beslutning: Som ungt menneske havde han svoret på Dybbøl Banke, at han ville vie sit liv til at kæmpe for de dansksindedes sag. Især dette forhold var drivende for den fortælling, som er blevet til operaen "Grænsemageren". I en familie med efterhånden ni børn, hvor begge forældre er betingelsesløst hengivne over for en sag, skulle det være underligt om ikke mindst ét af børnene blev smittet af den samme feber. Og hvad nu, hvis den sag, man kæmpede for, stod til at blive løst? Hvor skulle man så gå hen med al sin politiske virkeløst og følelse? I vores opera er datteren Astrid sådan et barn. Dette er sådan set grundfortællingen: H.P. Hanssen er konstant i knibe overfor sine politiske modstandere, tyske såvel som danske, og overfor frafaldne venner. Men denne kamp magter han lige netop, som et resultat af, at hans argumenter hviler stærkt på fakta og at hans oprindelige følelser er stærkt disciplinerede af hans træning som professionel politiker. Men det varer længe før det går op for ham, at hans egen dedikation og dens succes har skabt et "løsgående politisk missil" i hans egen familie.

Operaens musik

Erik Kaltoft har akkompagneret solisterne under indstuderingen og han har været den musikalske bærende kraft ved forestillingen "Grænser for venskab" i 2011 og ved en række koncertforedrag om operaen. Han er derfor særdeles kendt med hele partituret, og han beskriver kort musikken således:

Den teaterform vi benævner opera, er karakteristisk ved at være sunget og båret

af et musikalsk forløb. Handlingen i Grænsemageren er formet efter de historiske kendsgerninger og Bo Gunge har valgt at uddybe de forskellige situationer med en musik, der er overvejende tonal og med en resonans af tidens folkelige musik. Musik er fantastisk til at påvirke vore følelser og i opera er den afgørende, når vi skal gennemleve de dramatiske situationer, den store forelskelse og de komplicerede relationer. Den tager over, når ordene skal have større perspektiv, og uddybe de udsagte følelser. Bo Gunge er en generøs melodiker og Grænsemageren bugner af iørefaldende melodier og temaer. Alt sammen i en stærk kunstnerisk form, der bærer værkets handling. En del operaer slutter med, at den kvindelige hovedrolle dør. I Grænsemageren der ingen der dør, men sidste scene er en udklang, hvor Bo Gunge har valgt at tage kærligt afsked med reminiscenser af en del af operaens temaer, og på den måde føre os tilbage til virkeligheden med velklang i ørerne.

Instruktørens overvejelser om forestillingen

Instruktør Jens Krogsgaard:
"Når vi vælger at sætte en historie på scenen, i dette tilfælde som opera, må vi gøre os nogle overvejelser om, hvorfor vi ønsker at sætte netop dette værk på scenen. Er det en relevant historie at fortælle, hvordan taler den til publikum i dag. Sætter den måske tanker i gang om parallelle problematikker i vores tid? I dette tilfælde var den umiddelbare anledning 100 året for fastlæggelsen af den eksisterende grænsedragning mellem Danmark og Tyskland. Men på et dybere plan mener jeg, at denne historie også er relevant i kraft af at den beskæftiger sig med mennesker som står i en situation, hvor de står overfor et stort paradigmeskift i deres livsvilkår. Hvilket medfører store

Jens Krogsgaard koncentrerer sig om instruktionen af den forkortede forestilling "Grænser for venskab" i foråret 2021.

udfordringer både i forhold til nære relationer og i et mere politisk perspektiv. De tvinges af omstændighederne til at gøre nogle valg, der ikke alle er lige nemme og indlysende, og som har konsekvenser.

Disse valg, de konflikter, der ligger bag dem og den betydning de har for de enkelte karakterer og deres indbyrdes relationer er det dramaturgiske stof, som er drivkraften i Grænsemageren. Noget af det musikdramatik er bedst til, er at give indblik i de sjælelige kvaler karaktererne gennemlever, og derigennem lærer os noget om, hvem de er som personer. Dette har altid for mig været det mest interessante aspekt ved opera. Når vi fortæller en historie som denne gennem en opera, må vi være bevidste om at målet ikke er at lave et historisk dokument, da dette helt enkelt kan gøres langt mere fyldestgørende i en bog eller et dokumentarprogram. Vores ærinde er at give et bud på, hvordan det kan have været at være aktør midt i denne historiske kontekst og derved stille nogle spørgsmål, som her hundrede år senere måske kan hjælpe os, når vi selv står overfor grundlæggende paradigmeskift i vores livsvilkår. Vores arbejde har været at udforske den personlige udvikling hos de enkelte karakterer

og det sammenspil, der er mellem denne udvikling og de relationer karaktererne har til hinanden. Vi har valgt at lade dette udspille sig i en kontekst, vi kalder stiliseret naturalisme med brug af projektioner og enkle scenografiske objekter.

Jeg håber, publikum vil tage med på denne rejse og forhåbentlig få stof til eftertanke.”

Scenografi og lysdesign - det visuelle

Jens Kastrup skriver her om baggrunden for den valgte scenografi:

Historien og de faktiske politiske forhold er baggrunden for den fortælling, som operaen udgør. Derfor har det været et vigtigt udgangspunkt at finde et formsprog, som formidler det dokumentariske og samtidig åbner for tilskuernes medskabende fantasi.

Altså at skitsere steder og stemninger som dækker og udfylder de konkrete informationer, som er baggrunden for dramaet. Så det er forholdsvis få multifunktionelle scenografiske elementer, men stedspecifikke projektioner og et stemningsskabende lysdesign, der er den visuelle indpakning, hvorved vi har konceptueret Grænsemageren.

INDHOLD OG FORLØB

Varighed ca. 120 minutter | Pause efter 1. scene i AKT II

AKT I

1. scene: Zwecklos (formålsløst)

Astrid og H.P. Hanssen, Hans Diderik Kloppenborg-Skrumsager

2. scene: Grænser for frihed

Astrid og H.P. Hanssen, Kloppenborg-Skrumsager, Hugo Haase, Rosa Luxemburg, Scheidemann, Berlin-borgere af national eller social observans, millits- og politifolk, matroser, soldater. Kor

AKT II

1. scene: Aabenraa-resolutionen

Helene Hanssen, Helge Eich, H.P. Hanssen, Peter Grau, Kloppenborg-Skrumsager, Astrid og Ingeborg Hanssen, Sønderjyske borgere. Kor

2. scene: Minister for Sønderjyske anliggender

Astrid, Helge, Kloppenborg-Skrumsager, Ingeborg, Helene og H.P. Hanssen

AKT III

1. scene: Påskekrisen

Grev Schack, H.P. Hanssen, Peter Grau, Kloppenborg-Skrumsager, Ingeborg, Helene, Astrid og Helge, Politikere i Nordslesvigske Vælgerforening, Agitatorer fra "sangerkrigene". Kor

2. scene: Genforeningen

Astrid og H.P. Hanssen

HANDLING

AKT I

1. scene: Zwecklos

Hans Peter Hanssen har talt i det tyske parlament, som medlem af rigsdagen, valgt af det danske mindretal i Slesvig-Holsten. Vennen Hans Diderik Kloppenborg-Skrumsager, der er landdagsmand har overværet begivenheden fra balkonen og de ankommer nu sammen med Hanssens datter Astrid, der fungerer som sekretær, til hotelværelset i løftet stemning. Astrid skal rapportere hjem til familiens avis, "Hejmdal" i Aabenraa, men under arbejdet får ordet "Zwecklos" hende til at tænke. Hvis forældrenes livsværk - en genforening af Nordslesvig med Danmark - kommer til at lykkes, vil hendes eget liv så blive formålsløst?

2. scene: Grænser for frihed

En meningsløs ordre til et tysk krigsskib har udløst et oprør blandt matroserne og dette oprør spredte sig nu til andre befolkningsgrupper og byer. Folk er trætte af krig, og de radikale socialdemokrater

er længst fremme med at forstå folkestemningen. Oprøret får dog hurtigt et modsvar fra konservative kræfter, der kræver en militær undtagelsestilstand, hvor kejseren og generalstaben skal klare ærterne.

Vore venner fra Aabenraa møder en af Hans Peters kolleger fra rigsdagen, eks-socialdemokraten Hugo Haase. Han er aldeles nedbøjet over udsigten til, at det land og det system han kender til, sandsynligvis er ved at kuldsejle helt. Hans Peter "spinner" ham og overbeviser ham om, at netop han står i en yderst fordelagtig position, hvis kejserdømmet falder, og de mest yderliggående venstreorienterede kræfter skal finde en talsmand, som flertallet også kan acceptere. Imens møder Astrid den stærke agitator Rosa Luxemburg, der også er til stede i Berlin, og forsøger at opildne de oprørske stemmer. Rosa inspirerer Astrid med sin uforfærdede stil og stålsatte ideologi. Åbner der sig her en alternativ mulighed for Astrid til et livsprojekt?

De kejseretro og de socialt revolutionære konfronterer hinanden i et slagsmål, som de sociale vinder. Kejseren abdicerer og den sociale republik udråbes fra en balkon på Rigsdagsbygningen med politikerens Phillip Scheidemann i front. Det er gået fuldkommen som Hans Peter forudsagde, og 6 folkekommissærer skal nu tegne Tyskland i kapitulationsfasen. Hugo Haase er blevet kommissær for udenrigsanliggender og kan dermed forsyne H.P. med en skriftlig erklæring om, at også grænseområdet imellem Danmark og Tyskland har krav på en folkeafstemning om tilhørsforhold.

Foto / Klaus Kehlet

AKT II

1. scene: Aabenraa-resolutionen

Astrids kæreste, Helge, opsøger under en orlov fra grænsepatruljen Helene Hanssen, Hans Peters kone og mor til deres fælles 9 børn i hjemmet i Aabenraa. Han er nysgerrig efter om Astrid snart kan ventes hjem, men Helene, som er travlt beskæftiget med at lægge udgaven af dagens avis til rette, er ikke til sinds at lade sig forstyrre, medmindre Helge kan bidrage med nyt. Samtidig gør hun det klart for ham, at i dette hjem kan man tage let på mange ting, men ikke alt.

Kort efter Helge er gået, kommer både Astrid, søsteren Ingeborg, H.P. og Kloppenborg-Skrumsager. H.P. og Helene når lige akkurat at få et sekund for sig selv, inden politikerens og vennens Peter Grau også ankommer. Nu breder de tre politikere et kort over regionen ud for sig på bordet. Kan man blive enige om principperne for en folkeafstemning? Hvilken grænse skal man stemme om? Hvem kan stemme? Og hvilke områder stemmer samlet, og hvilke stemmer hver for sig?

Om aftenen skal de tre venners kompromis afprøves ved afstemning i den Nordslesvigske Vælgerforening. Ingeborg går med derhen, mens Helene passer hendes børn. Astrid vælger denne aften at skifte reporter/sekretærkasketten ud og følger efter Helge ud i aftenen.

2. scene. Minister for sønderjyske anliggender

Et halvt år er gået. Astrids og Helges kærlighed spirer, og det, at Helge

kommer fra et arbejdsmiljø inspirerer Astrid. Helges familie er træt af grænsestridighederne, som har tæret på mennesker og livsvilkår i mange årtier. Fremtiden må ligge i det sociale, i forbedring af menneskers vilkår, i kvindernes ligestilling.

Foto / Klaus Kehlet

Kloppenborg-Skrumsager, der har bedt om et møde med H.P. ankommer og forstyrrer de unge elskende. Astrid trodsrer frejdigt det pinlige i situationen, beder Kloppenborg om at hilse på Helge, og om i øvrigt ikke at sige noget til H.P., som ikke kender til kæresteforholdet.

Søsteren Ingeborg kommer og når at se Helge, inden han går. Hun føler, at Astrid gør hende og alle andre til medskyldige i at måtte skjule forholdet til den "blakkede" Helge for H.P.

Nu kommer også Helene og H.P. hjem fra sommerhus, og Kloppenborg har nu sit møde med H.P. Her afsløres det både, at vennen har skiftet standpunkt, og nu ønsker en anden valgprocedure end de var blevet enige om, men også at H.P. er blevet udpeget som minister for sønderjyske anliggender og derfor vil få

beføjelser til at gøre nøjagtig det, som Kloppenborg ønsker, men som H.P. ikke vil. Helene træder modererende til, og H.P. må indse, at det er ensomt og ikke misundelsesværdigt at være den, der mager grænsen.

AKT III

1. scene: Påskekrisen

I starten af december 1919 finder et møde sted i den Nordslesvigske Vælgerforening. Peter Grau, der hele tiden har ville trække længst muligt i retning af en sydligere grænsedragning, har planer om at forsøge at få medlemmerne her, inklusive de 6 nyvalgte fra Arbejderforeningen, til at forkaste H.P.s planer. Men H.P. kommer ham faktisk i forkøbet ved at erklære, at han vil lade Vælgerforeningen beslutte, om han skal træde tilbage som minister ved at stille ham et mistillidsvotum. Herved kommer det til en lang og forvirret meningsudveksling og diskussion, hvor ikke alle argumenter forekommer lige velovervejede.

Lidt som i et drømmesyn bryder nu nogle agitatorer for henholdsvis "Stem dansk" og "Stem tysk" ind og synger deres slagsange. Helene og Ingeborg beretter om, hvordan afstemningerne er faldet ud. Drømmesynet fortøner sig, og vi er tilbage ved mødet i Vælgerforeningen. Nu gribes der til afstemning, og det viser sig, at de 6 nyvalgte fra Arbejderforeningen har stemt til fordel for H.P., hvorved mistillidsvotummet forkastes.

De tre politiske fjender, men gamle venner, H.P., Kloppenborg-Skrumsager og Grau følges nu sammen hjemad mod H.P.s bolig, mens de mindes gamle dage. De

møder nu Astrid og Helge, og Astrid får nu omsider introduceret Helge officielt. Det viser sig ovenikøbet, at Helges far er en af de nyvalgte i Nordslesvigske Vælgerforening fra Arbejderforeningen. Nu afslører Peter Grau så, at han på forhånd har taget højde for resultatet af Vælgerforeningens afstemning og dagen før har været i audiens hos kong Christian X, som besluttede sig for at afskedige regeringen Zahle, hvis ikke afstemningerne gik som planlagt. Telefonen ringer og bekræfter Graus ord.

2. scene: Genforeningen. Dybbøl Banke, tidligt om morgenen, den 11. juli, 1920

Senere på dagen vil tusindvis af mennesker strømme til og høre på taler og fejre at Sønderjylland nu er genforenet helt ned til Skelbækken. Men nu er her kun Astrid og H.P., som har lovet at vise Astrid, præcist hvor det var, at han svor at vie sit liv til sagen.

Astrid fortæller til gengæld om sin nye sag og om sine planer sammen med Helge. Det kulminerer, da hun konkluderer, at for deres sag er grænsen nærmest en hindring. Arbejdet for sociale forbedringer, helbred, arbejdsforhold og kvindernes ligestilling foregår bedst på tværs af grænser i større fællesskaber. Dette må selvfølgelig aftvinge en reaktion fra H.P. Han bryder sammen, men genkender sin egen dedikation i datterens. Nu viser hun ham i respekt, at hans tid og hans projekt hørte hjemme i én tid, nu er der en anden. Hvad der for en umiddelbar betragtning virker som modsætninger kan over tid blive hinandens naturlige udløbere.

FORESTILLINGENS KUNSTNERE

Komponist og librettist Bo Gunge

Det enorme arbejde med at skrive musik og tekst (libretto) til den nye opera Grænsemageren har ligget i Bo Gunges hænder, og det er udført fra hans hjem i nærheden af Ribe. Musikken er komponeret i 2019 og klaverpartituret fylder 189 tætskrevne sider. Bo Gunge er cand.mag i musik og drama fra Aarhus Universitet (1991) og har en diplomeksamen i komposition fra Det Jyske Musikkonservatorium (1997) med så navnkundige lærere som Hans Abrahamsen, Per Nørgaard, Karl Aage Rasmussen, Bent Lorentzen og Bent Sørensen. Han har modtaget flere danske og internationale priser, har været huskomponist for Sønderjyllands Symfoniorkester og har samarbejdet med Aarhus Symfoniorkester, DR Radiosymfoniorkestret og Den Jyske Opera. Bo Gunge har komponeret inden for mange genrer, bl.a. operaerne *Orfeus elsker Eurydike* (2004) og *Orkestergraven* (2012), *Requiem* (2004), orkesterværkerne *Symfoni* (2006), *Koncert for obo og orkester* (2002) og *Passager* (1999), kammermusik samt mange

korværker, f.eks. *Månebryllupssange* (1993), *Alting har en tid* (2002) og Kor72-jubilæumsværket *Det værste og det bedste* (2012). Bo Gunge arbejder også med cross-over genrer f.eks. korværket *Isbrand* (1992) med jazzmusikeren Pierre Dørge og *Stjernekoncert* (2002) som multimedieforestilling på Steno Museets planetarium. Bo Gunges inspiration spænder fra astrofysik til litteratur, historier, myter og religion.

Foto / Henrik Stenberg

Dirigent Henrik Vagn Christensen

Det er Henrik Vagn Christensen, der til førsteopførelserne af operaen dirigerer Sønderjyllands Symfoniorkester, og han er dermed en nøgleperson, når den nye musik, solister, kor og orkester skal smelte sammen til en helhed ved fremførelserne. Med et repertoire på 25 operaer og 70 balletter, gør han det med en solid baggrund i at forene musik med scenekunsten. Han betragtes som sin generations førende danske balletdirigent og har været tilknyttet Den Kgl. Ballet fra 1996 til 2012. Fra 2013 til 2017 har han ligeledes været tilknyttet New York City Ballet. Han har desuden

gæstedirigeret i mange af verdens førende balletkompagnier, senest Staatsballet Berlin på Deutsche Oper, State Ballet of Georgia, alle de Skandinaviske kompagnier, samt Teatro Real i Madrid og Mariinskijteatret i St. Petersburg. Hans meget tætte samarbejde med alle danske symfoniorkestre har budt på mange og varierede opgaver og koncerter, samt indspilning af over 40 cd'er samt musik til en lang række film og TV. I Sønderjyllands Symfoniorkester er han et velkendt ansigt og har dirigeret adskillige koncerter.

Morten Frank Larsen | *H.P. Hanssen*

Hoved-og titelrolle som H.P. Hanssen er tildelt en af vore store og rutinerede sangere, barytonen Morten Frank Larsen. Morten Frank Larsen er fast ansat som solist ved Volksoper og Staatsoper i Wien. Morten Frank Larsen er uddannet på Det Jyske Musikkonservatorium (1986-1991) og på Operaakademiet (1991-1994). I 1997-2000 var han ansat som solist i ensemblet på Staatstheater Braunschweig. Siden 2000 har Morten været ansat som solist ved Volksoper og Staatsoper i Wien. Han er hyppig gæst på operascenerne i Berlin, München, København, Bologna, Zürich, Sevilla, Salzburg, Palermo og Tokyo. I 2011 debuterede han på

Metropolitanoperaen i New York som greven i Richard Strauss' *Capriccio*. Her spillede han overfor den berømte sopran René Flemming, og pressen fremhævede både hans musikalske og stemmemæssige kvaliteter, men hæftede sig også ved hans elegante, sceniske nærvær. Morten Frank Larsen har i Danmark modtaget Francesco Christofoli-prisen (1999) og Aksel Schiøtz-prisen (2002). I Wien er han udmærket med Eberhard Wächter medaljen (2003).

Foto / Camilla Schiøler

Signe Asmussen | *Helene Lucie Hanssen*

Signe Asmussen er lyrisk-dramatisk sopran og havde debutkoncert på Det Kgl. Danske Musikkonservatorium i 2001. Signe er en meget aktiv kunstner og har omkring 100 koncerter om året, bl.a. som tilbagevendende solist med landets symfoniorkestre. Hun har modtaget den prestigefyldte Aksel Schiøtz Pris for sit arbejde med lieder, men har også modtaget andre priser og legater. Hun er hyppig solist på både Det Kgl. Teater og Den Jyske Opera. Signe dækker et meget bredt repertoire og har tillige et stort skuespilstalent.

Berit Barfred-Christensen |
Astrid Hanssen

Berit er uddannet som sanger i Wien, og hun har været solist i Wiens Musikverein, Konzerthaus og på Wiener Kammeroper. Fra 2006-11 var hun fast solist i Karlsruhe på Baadisches Staatsteater. Hun er efterspurgt både i England, Polen, Tyskland, Østrig og i Danmark. Hun har været solist i et stort antal af de store oratorier. Hun har været solist på den Jyske Opera og med Randers Kammerorkester. Berit har modtaget Inga Nielsens Mindelegat og Leonie Sonning-legatet.

Anders Kampmann | *Helge Eich*

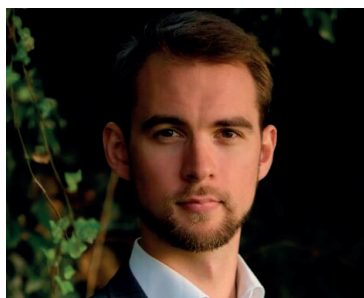
Anders indledte tidligt sin sangkarriere i Herning Kirkes Drengekor. Herefter studerede han på Guildhall School of Musik and Drama i London og på Det Jyske Musikkonservatorium i Aarhus, hvorfra han fik kandidatgraden. Anders har haft roller i flere store operaer, operetter mv.,

bl.a. Sandor Barinkay i *Zigeunerbaronen* af Strauss, Canio i *Il Pagliacci* af Leoncavallo. Han har haft roller i flere nye operaer foruden *Grænsemageren*, f.eks. *Showstopper* af Mathias Dyhr, *Darwin* af Niels Martinsen og *Kommentarfeltet* af Trygve Brøske. Anders har optrådt med Den Jyske Opera i Aarhus og på Operascenen, Det Kgl. Teater i København og Theater Magdeburg mm. I sæsonen 2022/23 synger Anders rollen som Alfredo i *La Traviata* med Dutch Touring Opera, Verdis *Requiem*, Puccinis *Messa di Gloria*, *Carmen*, *Tosca*, Mozarts *Requiem* og Händels *Messias*. Anders studerer faget ”ung heltetenor” med tenor og instruktør Stig Andersen som lærer. Dette støttes af Statens Kunstfond.

Iben Silberg | *Ingeborg Refslund Poulsen*

Iben debuterede som sanger i 2014 efter uddannelse på Syddansk Musikkonservatorium og på det Jyske Musikkonservatorium (solistklassen). Iben stammer fra Tinglev. Hun har ofte været solist i de store oratorier – f.eks. Brahms’ *Requiem* og Mozarts *Requiem*. Iben har ofte haft solistopgaver med Sønderjyllands Symfoniorkester og har optrådt i en række sammenhænge for Opera på Grænsen. Iben er fast sopran i DRs koncertkor.

William Jønych Pedersen |
Hans Diderik Kloppenborg-Skrumsager

William Jønych Pedersen (baryton) er uddannet fra Guildhall School of Music and Drama, Hochschule für Musik und Theater in München og på Det Kongelige Danske Musikkonservatorium. Han har sunget roller i *Così fan Tutti*, *Elskovsdrikken*, *Rigoletto* og en række andre operaer og operetter. I den forgangne sæson sang han Ken Skade i Kasper Holtens og Adam Prices bearbejdning af *Den Glade Enke* på Det Kgl. Teater.

Frederikke Kampmann | *Rosa Luxemburg*

Frederikke er sopranuddannet fra Det Kgl. Danske Musikkonservatorium og fra Musik und Kunst Privatuniversität der Stadt Wien. Hun debuterede i 2008. I 2011-17 boede og arbejdede Frederikke i Wien, hvor hun sang en række store operapartier. I Danmark har hun sunget som solist med alle landsdelsorkestrene,

herunder for Opera på Grænsen med Sønderjyllands Symfoniorkester. Frederikke har gennem tiden modtaget flere legater og priser, bl.a. fra Kongehuset, operasangerinde Betty Bevalds Legat, Else Brems Rejselegat, og hun har netop modtaget Musikanmelderingens Kunstnerpris samt Aalborg Operapris.

Jens Bruno Hansen | *Hugo Haase*

Jens Bruno er bassanger og er født i Hjørring. Han er uddannet som musikhistoriker og -teoretiker på Aarhus Universitet. Han har været fastansat på Den Kgl. Opera fra 1994-2016 og har sideløbende haft et konstant output af karakterbas-roller i det klassiske repertoire og specialiseret sig som performer af ukonventionel og nytænkende musikdramatik. Han har i den sammenhæng spillet store partier i mere end 30 uropførelser af danske operaværker på alle danske operascener; senest som Gyldenløve i John Frandsens opera *Dyrets Aar* på Aarhus Sommeropera.

Christian Damsgaard | *Peter Grau*

Tenoren Christian Damsgaard er uddannet fra konservatoriet i Amsterdam og har derudover en kandidatgrad i musikvidenskab fra Aarhus Universitet. Hans speciale som sanger er prægnante karakterroller, og han er en hyppig gæst på Det Kongelige Teater, hvor han i sidste sæson sang både på Kronborg i Kaspers Holtens hæsblæsende nyfortolkning af *Den Glade Enke* og rollen som tjeneren Ivan i Schostakovitchs' moderne gennembrudsopera *Næsen*. Han optræder også jævnligt på Den Jyske Opera, hvor han har sunget Goro i *Madama Butterfly*, Kong Ludvig 15. i Poul Schierbecks *Fête Galante* og i denne sæson Monostatos i en ny dansk version af *Tryllefløjten*. Derudover var han i 2021 både producent og sanger i det nye danske juleoratorium *Dejlig er Jorden*, der kommer på en landsdækkende turné i 2023.

Mogens Gert Hansen | *Philip Scheidemann*

Tenoren Mogens Gert Hansen har taget diplomeksamen fra Det Jyske Musikkonservatorium i 1992 hos professor Peer Birck og Lars Todberg Bertelsen og videre sangstudier hos Anna Reynolds og Kurt Westi. I perioden fra 1986-1994 var Mogens bl.a. tilknyttet Den Jyske Opera og Aarhus Teater og fra 1994-2018 som ansat på Det kgl. Teater i Operakoret og har gjort sig gældende i en lang række karakter- og bufforoller samme sted. Mogens har endvidere medvirket i radio og TV-transmissioner fra Det kgl. Teater.

*Læs mere om sangsolisterne på
www.operapaagaensen.dk*

Stig Möglich Rasmussen |
Korleder for Grænselandskoret

Stig er som sanger bredt kendt i Sønderjylland. Han er en ildsjæl, der med baggrund i en uddannelse som musikpædagog og sanger (bas), har gjort formidling af musikken til sin livsgerning. Han debuterede fra Operaakademiet på Det Kgl. Teater i 1999, og har siden arbejdet intenst som både sanger, musiker, underviser og ikke mindst som dirigent. I Grænsemageren har Stig haft opgaven med at sammensætte og indstudere med operakoret. I *Grænsemageren* har Stig endvidere en solistopgave som Grev Schack.

Grænselandskoret

Grænselandskoret er navnet på det operakor, der medvirker i forestillingen. Det bygger på den del, der var tilbage af koret efter den lange Covid 19-udsættelse. Det består nu af 18 sangere – både uddannede sangere og amatører, nogenlunde ligeligt fordelt på sopran, alt, tenor og bas.

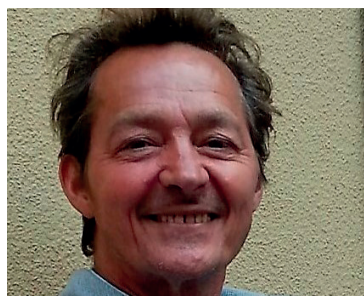
Jens Krogsgaard | *Instruktør*

Jens Krogsgaard er sanger, instruktør og kunstnerisk leder af OPERA:S. Han debuterede i 2002 på Det Kgl. Teater som Captain Vere i *Billy Budd* af Benjamin Britten. Han blev nomineret til Årets Reumert 2003 i kategorien Årets Sanger, og fik desuden Operaens Venners Hæderspris for portrættet af Captain Vere. Jens Krogsgaard hovedrolledebuterede på Den Jyske Opera (DJO) i 1996 som Tom Rakewell i *Lastens Vej* af Stravinsky og var i 1999–2007 fastansat som solist samme sted. Jens Krogsgaard har i de senere år udviklet sit kunstneriske virke til også at omfatte instruktion. Han har bl.a. instrueret *L'incoronazione di Poppea* (Det Jyske Musikkonservatorium/Bora Bora 2022), *Lille Soldat* af Niels Marthinsen (Den Fynske Opera 2019), *Flavio Re de Longobardi* af Händel (Aarhus Symfoniske Orgelfestival/DJM 2018) og *Lænker* af Svend Hvitfeldt Nielsen med libretto af komponisten og Jens Krogsgaard (Aarhus Sommeropera 2016). I 2004 var han idémænd og iscenesætter på forestillingen *LiedTeater Digteren og Døden* på DJO. Jens Krogsgaard underviser sang i musikdramatik på Det Jyske Musikkonservatorium og Aarhus Universitet. Han underviste 2009–2022 i sang på Det Kgl. Danske Musikkonservatorium i København.

Erik Kaltoft | *kunstnerisk leder*

Erik Kaltoft er uddannet pianist fra Det Jyske Musikkonservatorium og har som sådan fungeret flot i dansk musikliv i mange år som solist, kammermusiker, akkompagnatør og underviser på musikkonservatorierne. Der er to spor, der har været gennemgående i hans karriere: Den ny kompositionsmusik og den vokale musik – den lyriske såvel som den dramatiske.

Jens Klastrup |
Scenograf og lysdesigner

Jens Klastrup har siden 1977 stået for lysdesign og dekorationer på forestillinger – teater og opera – på Odense Teater, Århus Teater, Det Kongelige Teater (gæstespil), Den Fynske Opera og Den Ny Opera mfl. Han har desuden været produktionsleder ved Aalborg Teater i 1987/1988 og teknisk leder Den Fynske Opera 1994-2007.

Teknisk team og støttepersoner:

Karoline Toksvig Gammelgaard
Instruktørassistent

Jacob Næslund
Dorte Simonsen Gunge
Claus Iwersen
Konsulenter på libretto

Timmi Petersen
Scenemester

Martin Nørbæk
Produktionsleder

Robert Køhrsen
Sceneteknik og lyddesign

Kirsten Boye og Iben Kromann
Kostumer

Morten Alexander
Snedker

Lone Pedersen
Maler

Pernille Nielsen
Rekvisitter og møbler

Kim Glud
Fotograf og videotekster

Lykke Appelon, sopran
Cover på Astrid Hanssen

Sønderjyllands Symfoniorkester

Sønderjyllands Symfoniorkester er et landsdelsorkester med 65 medlemmer. Orkestret spiller koncerter i hele Syd- og Sønderjylland, et område med mere end 700.000 indbyggere, og med koncerter hver uge bliver det årligt til omkring 150 arrangementer – lige fra symfonikoncerter til kirkekoncerter, skolekoncerter og

familiekoncerter. Orkestret engagerer sig løbende i større samarbejder med Slesvig-Holsteins Symfoniorkester, lokale kor og gymnasiekor samt operasamarbejde med Den Jyske Opera, Den Ny Opera og som i dette unikke samarbejde med Opera på Grænsen om *Grænsemageren*.

FORENINGEN OPERA PÅ GRÆNSEN

Opera på Grænsen leverer sang og musik i området nord og syd for den dansk-tyske grænse. Vi knytter tråde med opera- og sangoplevelser. Glæden ved sang og dens udøvelse står centralt i vores bestræbelser på at udbrede kendskabet og interessen for sang og opera som genre.

Vi tager gerne operaen ud af de sædvanlige rammer og etablerer sang- og musikoplevelser på kryds og tværs med forskellige samarbejdspartnere. Som almennyttig forening arbejder vi på at styrke og udbrede glæden ved sang, musik og bevægelse gennem egne opsætninger, koncerter, workshops og talentudvikling – gerne i et samarbejde med foreninger, skoler og offentlige institutioner samt private virksomheder.

Bestyrelsen består af:

Anders Molt Ipsen (formand)

Birgit Messerschmidt (næstformand)

Ole Livbjerg Klitgaard

Jens Klastrup

Dorthe Lindahl

Iben Silberg (suppleant)

Anders Molt Ipsen, formand for
Opera på Grænsen

Programtekst:

Redaktion Ole Livbjerg Klitgaard

OPERA PÅ GRÆNSEN

Layout og tryk:

Sønderjyllands Symfoniorkester og TopTryk

TAK TIL SPONSORER OG SAMARBEJDSPARTNERE

I Opera på Grænsen er vi meget taknemmelige for den velvillige støtte, vi har modtaget fra fonde, offentlige myndigheder og enkeltpersoner. Ud over de mange donationer, faglig hjælp og sparring, havde det ikke været muligt for os at løfte opgaven med at gennemføre "Grænsemageren". En særlig tak skal lyde til Sønderjyllands Symfoniorkester, der fra første færd var med på ideen, og som ud over kontante bidrag har bistået med kyndig hjælp og vejledning hele forløbet igennem.

A.P. MØLLER FONDEN

Fabrikant Mads Clausens Fond

TOYOTA · FONDEN

KONSUL GEORGE JORCK
OG HUSTRU EMMA JORCK'S FOND

ELLEN OG OVE ARKILS FOND

BECKETT · FONDEN

Traugott Møllers Fond

Toosbuys Fond

Samarbejdspartnere:

Genforeningssekretariatets Præsidium
Den Fynske Opera
Den Ny Opera
Rigsarkivet, Aabenraa
Museum Sønderjylland - Sønderborg Slot
Koncertsalen Alsion
Sønderborg Kommune
Dansk Skoleforening for Sydslesvig
Sydslesvigsk Forening
Odense Teater

www.operapaagraensen.dk

www.sdjsymfoni.dk